

PÄR THÖRN

En handlingens man med
ett *genuint* rättspatos.

NSFW

En handlingens man med ett genuint rättspatos.

Inuti skyltfönstret som var osedvanligt blankt: En fångdräkt från 1910-talet som kostade 300 euro. En kristallskål. En grön diaprojektor av märket Braun. Några LP-skivor med solblekta omslag.

Det enda bandet jag kände till var Alien Skull Paint. Ett tyskt minimal synth-band som jag en gång sett framträda på en darkwaveklubb i ett skyddsrum i en förort till Köln. Det hade inte varit särskilt bra, men Magda, min bästa kompis på den tiden (nittiotalet), hade älskat dem. Sedan dess hade hon blivit fullkomligt ointresserad av musik och forskade om ögonmigrän vid ett medicinskt institut i Österrike och stirrade på statistiska data över testgrupper medan jag steg in i lumpboden. Den mörkgröna dörren gav ifrån sig ett knirkande läte. Inne i butiken luktade det sömning kropp och ugnstekt korv. Bakom disken fanns en liten dörr. Den mustaschprydda och mycket kortväxta butiksinnehavaren kom ut genom dörren, gäspade och gnuggade det hypnagoga slagget ur ögonen och sa:

– God dag!

– Hej, svarade jag medan jag tänkte: "Är han en dvärg eller är han bara liten? Vad är skillnaden? Vilket är det politiskt korrekta ordet för dvärg? Vad är egentligen politisk korrekthet?"

Jag skrattade ljudlöst och lyckades på så vis proppa igen talorganet på en grötmyndig kristen kulturskribent som gav sig till känna i mitt inre.

– Letar du efter något speciellt, frågade butiksinnehavaren. Han bröt på ett slaviskt språk.

– Jag vet inte, svarade jag.

Med effektivitet rotade jag igenom en hög med kläder som låg i en ananaslåda av papp, men fann inget av intresse (en mörkblå glansig skjorta var i och för sig snygg och en t-shirt med en teckning som föreställde Jacques Tardis steampunk-hjältinna Adèle Blanc-Sec skulle jag kunna köpa i present till någon) och gick fram till en hylla med elektronik:

Där fanns allt möjligt: En stavmixer och en bakmaskin med en blå lapp med texten "Kaputt". Den svarta handstilen gav ett oskyldigt intryck. Jag frågade mig "Varför säljer butiksinnehavaren en bakmaskin som inte fungerar?" och jag tänkte på min kusin Ralf som hade haft en Gastroback Advanced 42823 och i vars lägenhet det alltid doftade som ett tredje klassens turkiskt bakeoff-bageri och jag tänkte på att Ralf numera var fastighetsskötare i Staden utan slut och jag visste inte att han de senaste två åren hade blivit arbetslös, bytt namn till Oliwer och utvecklat en rasistisk-fascistoid internetpersona under den månghövdade pseudonymen Renault KZ (vi är som en sanningssägande hydra brukade Ralf/Oliwer/Renault KZ säga då han i goda vänners lag skrävade om sina digitala bataljer över en välsmakande gulasch) och bidrog till mem-produktionen i sociala medier.

Där fanns allt möjligt: Ett grått stroboskop av metall, en liten portabel LP-spelare och en Commodore 64 med ett glansigt klistermärke med texten "T R I A D/DEALER QUALITY SOFTWARE".

Där fanns allt möjligt: En rosa ficklampa, en köksvåg och en bläckstråleskrivare av okänt fabrikat.

Jag kollade på vinylspelaren. På skivtallriken låg en singel. Jag snurrade på skivan så att det gick att läsa texten på etiketten:

"Rasthof Dachau".

Det måste vara dödsmetall om ett band har ett så brutalt namn, funderade jag. Själv lyssnade jag mest på radion, klassiskt. Den klassiska musiken gjorde att jag kunde uthärda vardagens triviala tillbedjan som kontorist på tjänstemannafackförbundets lösningsmedelsdoftande kansli.

- Fungerar grejerna? frågade jag och pekade mot elektroniken.

- Det är lite olika. Det beror väl på dagsformen, sa butiksinnehavaren.

Jag undrade om det var menat som ett skämt, men mannen rörde inte en min, och den buskiga mustaschen dolde nästan hela hans mun, så det var svårt att avgöra.

- Jag tänkte på stroboskopet, sa jag.

Han svarade:

- Det funkar, men jag kan inte stanna om du vill testa det, jag har epilepsi. Jag kan gå ut en stund om du vill.

- Gärna det, sa jag.

Jag mindes hur min familjs hund Jack (uppkallad efter Jack London och inte Jack Kerouac som min pappa alltid envisades med att tydliggöra på hunddagiset och varhelst han nu träffade någon som undrade över hundens dopnamn, kanske i svampskogen?) fick epilepsianfall och hur jag

och min bror därför brukade "leka anfall", genom att darrdregla samtidigt som vi föll mot ett berg gröna djungelkuddar. När vi bad vår mamma om att vara domare, för att en gång för alla avgöra vem som kunde göra det mest verklighetstroagna anfallet blev hon irriterad och sa att "det var den dummaste lek hon hört talas om sedan 1962". När jag då i barndomens okunnighet om samtidshistoria undrade vilken som var "den dummaste leken" svarade min mor "Kubakrisen" med ett klubbigt tonfall och jag frågade:

- Vad är Kubakrisen?

Min mamma svarade:

- Världens utplåning och himmelrikets möjlighet.

Jag mindes ingenting av min mammas svar. Inte heller min mamma hade några hågkomster av repliken eftersom hon för omkring tusen dagar sedan hade tagit livet av sig med sömntabletter. Det första året efter självmordet hade jag levt i en mörk blöt dimma och knappt ätit. Min dåvarande partner hade sett till att jag hade överlevt genom att laga storkok med en gyllengul kycklingsoppa som jag kunde värma upp i mikron. Självmordet hade varit mycket oväntat och gåtfullt. Jag hade alltid uppfattat min mamma som lycklig.

Butiksinnehavaren gick in i sitt bakre rum och stängde dörren medan jag kopplade in stroboskopet som gick igång omedelbart. Det var ställbart. Jag varierade mängden blixtrar per sekund, fram och tillbaka ett par gånger. Jag vinklade lampan mot en tjock lunta om gruppdynamik som hade trillat på golvet. När det var maximalt med blixtrar påminde ljuset om en gammal tjock-TV:s och jag kunde

läsa på bokens omslag i det blåaktiga skenet, det stod: "Everyone is a Treasure Island". Stroboskopet verkade fungera utmärkt. Jag visste inte vad jag skulle ha det till men tänkte att det kunde komma till användning i någon installation. Jag drog ut sladden och fick syn på ett inramat fotografi på en liten trähylla intill vägguttaget. Fotografiet porträtterade en yngling i uniform som höll i ett gevär. Jag var ingen militärhistoriker men tyckte att det såg ut som en soldat under första världskriget. Om jag hade varit en militärhistoriker och inte en kontorist med konstnärliga ambitioner hade jag sett att det var en fransk infanterist. Förmodligen en infanterist som dog i skyttegravarnas meningslösa stillestånd.

Butiksinnehavaren skrek något ohörbart från sitt inre rum.

– Ja, det funkar, ropade jag tillbaka.

– Du kan komma hit, lade jag till.

Butiksinnehavaren kom ut från det bakre rummet. Allt jag hann se innan han smällde igen dörren var att det fanns ett svartvitt fotografi på Judy Garland på väggen och en madrass på golvet. Förmodligen bodde han i affären.

– Det är dom som gjort att jag fått epilepsi, sa butiksinnehavaren.

– Vilka dom? frågade jag.

– Polisen.

Han tystnade kort innan han lade till:

– Och maffian. Den bulgariska maffian.

– Jag skulle vilja köpa stroboskopet, sa jag.

Butiksinnehavaren pauserade och sa:

– Dom samarbetar förstår du. Jag bara satt här i affären

och så hörde jag ett skrik. Här utanför var det en gangster och en polis som försökte dra in en kvinna i en bil. De skulle kidnappa henne. Antagligen för att avkräva en lösensumma ... Hon är nämligen dotter till en miljardär, det har jag greppat efter lite efterforskningar. Hennes far är en framgångsrik företagare som driver ett norskt bolag i livsmedelsbranschen ...

Butiksinnehavaren pauserade och sa:

– Men jag satte stopp för detta illdåd. Jag brottade ner gangstrarna och räddade henne.

Butiksinnehavaren harklade sig och sa:

– Polisen påstår att det var jag som försökte kidnappa kvinnan. Så nu är företagaren, gangstern ... och polisen ute efter mig. Och miljardären han har tillgång till en massa säkerhetsfolk. De finkammar staden.

Jag frågade:

– Är det så klokt att du är i din affär då?

– Jag har förklädnad, så det är lugnt, sa butiksinnehavaren och pekade på sin gråa munkjacka som vid en ytlig blick såg helt ordinär ut.

– Den gör mig osynlig i egentlig mening. Den är som ett mentalt och fysiskt kamouflage.

Han pekade på munkjackan igen och lade till:

– Jag lät specialtillverka den för det här ändamålet. Jag visste att någon förr eller senare skulle försöka sätta åt mig. Jag har nämligen ett rättspatos. Jag är en handlingens man med ett genuint rättspatos.

Jag sa ingenting utan tog upp plånboken ur fickan och lade tio euro på disken. Butiksinnehavaren packade ner stroboskopet i en genomskinlig plastpåse och sa:

– Egentligen har jag inte mustasch heller.

Jag såg på honom, på den enorma mustaschen ovanför munnen. Den såg äkta ut.

– Är det där verkligen en lösmustasch? frågade jag.
Butiksinnehavaren log.

– Nej då. Den är fullständigt äkta och tog flera år att förädla. Men så lurar den de flesta också.

Han pekade på 10-euro-sedeln jag lagt på disken bredvid en prydnadsängel av porslin som stod ovanpå ett limbundet konversationslexikon mellan franska och ryska.

Butiksinnehavaren frågade:

– Förlåt, men skulle du kunna tänka dig att betala med kort?

När jag tvekade i ett par sekunder lade han till:

– Jag vet att det är en liten summa. Men jag har en ny apparat här, en kortläsare, jag vill bara testa den. Det vore hemskt snällt. Den kom igår och du är dagens första kund.

– Det spelar ingen roll för mig, sa jag och räckte fram mitt Visakort. Med en teatralitet stoppade han in kortet i en gråvit plastdosa som var kopplad till hans bärbara Asus-dators USB-port. När transaktionen var klar gav han mig betalkortet och frågade om jag ville ha ett kvitto via e-post.

– Det behövs inte, svarade jag.

– Okej, välkommen åter, och glöm inte dina pengar, sa den lille mannen och räckte över sedeln.

Jag gick hemåt med det nyinköpta stroboskopet. Det regnade och jag gick med snabba steg. Jag tänkte ingenting. När jag tog av mig den blöta jackan i hallen

fick jag ett meddelande om att jag nu skulle upphöra att vara kontoristen Jeanette Kemp. Om några timmar skulle jag flyga till Oslo för avrapportering. Uppdragets första fas var uppenbarligen redan avslutad. Jag knaprade i mig en ny identitet medan jag städade ur lägenheten. Det var som alltid en njutning att se hur passet ändrade namn, födelseort och födelsedag.

Från och med nu skulle jag vara tolken Paulina Lozowska. Jag hade blivit tio år äldre, femtiotvå, och skallen fylldes snabbt av polska glosor, svensk grammatik, minnen av sommarläger i DDR och ett arbete på EU-parlamentet i Bryssel. När jag ställde in dammsugaren i städsåpet märkte jag att ryggen värkte efter en tågolycka utanför Rotterdam. Då förstod jag att jag var förtidspensionerad. Den nya identiteten verkade vara en riktig nitlott.

Stort tack till min vän och kollega Andrzej Tichý vars minnesförmåga var en förutsättning för den här textens existens.

OM FÖRFATTAREN

Pär Thörn (född 1977) är författare och elektronmusiker bosatt i Göteborg. För tillfället är han aktuell med boken *Era anklagelser är meningslösa* på förlaget Kaunitz-Olsson.

With support from:

Göteborgs
Stad

SWEDISH
ARTSCOUNCIL

www.svilova.org

